

на стр. 6

Световен български
фестивал в Япония

25 септември 2020 г. • година X • брой 240

Акценти

Адрес на редакцията: гр. Казанлък, бул. "Розова долина" 100, офис 8 (срещу Митницата)

"Арсенал" УЧАСТВА В XIV МЕЖДУНАРОДНО ИЗЛОЖЕНИЕ „ХЕМУС“ 2020

25 юбилейни години се навършват от първото издание на Международното изложение за отбранителна техника „Хемус“, което се провежда на вски две години. По традиция „Арсенал“ участва с най-новите си и впечатляващи продукти, заемайки едно от централните места в павилиона на Сдружение „Българска отбранителна индустрия“ в Международния панаир в Пловдив.

Участието на „Арсенал“ и на тазгодишното изложение ще бъде представено авторитетно – с голяма гама от въоръжение, боеприпаси и компоненти за тях.

Международното изложение за военна техника „Хемус“ се провежда на всяка четна година в края на месец май. През 2020-а е неговото XIV

издание. Тази година официалната церемония по откриването ще се състои на 30 септември, а самото изложение ще продължи до 3 октомври, предвид променените обстоятелства заради пандемията от COVID-19.

В тази връзка, заради въведените мерки за ограничаване разпространението на коронавируса, както и поради затварянето на границите и кризата, обхванала целия свят, Министерският съвет реши да отложи провеждането на „Хемус“ за края на септември до началото на месец октомври. Въпреки това организацията е в ход. Ръст бележат фирмите, които са заявили участие, както и VIP-делегациите и посетителите.

Продължава на стр. 2

Новите 51 от Алеята на славата

За 16-а поредна година „Арсенал“ АД отдава заслужено внимание и уважение на най-изявлените си работници, служители, специалисти. Новите 51 отличници заемат мястата си в почетната Алея на трудовата слава, за да останат тук до следващия месец септември. По случай 142 години от създаването на българската отбранителна индустрия и 96 години от установяването на Военната фабрика в Казанлък в просторната фирмена столова се състои тържествена церемония по награждаване на отличените. Генералният директор на „Арсенал“ АД инж. Николай Ибушев лично връчи на всеки от тях грамота за приноса му в развитието на дружеството, придръжена с комплект подаръци. Жест на признание за безупречната работа, за високия професионализъм и всеотдайност, проявявани в трудовия делник.

В Алеята на славата, по предложение на ръководителите на съответните структури, всяка година влизат най-добрите в своята област. Това са работници, служители, майстори с дългогодишен опит, амбициозни млади хора, технологии, конструктори, икономисти, ръководители на цехове, отдели и направления, директори... хора, за които „Арсенал“ не е само работно място, а съдба и кауза.

Първенците в труда от Алеята на славата'2020 – на стр. 3

Ресторант „Орешака“ ви очаква!

Подарете си незабравими мигове в приятна атмосфера с неустоими кулинарни изкушения и специалното внимание на целия екип.

За резервации в ресторант „Орешака“: 0700 70 717, www.oreshaka-bg.com

Скъпи арсеналици,
Уважаеми колеги, приятели,
партньори, съмишлиеници!

Преди 142 години в България се поставя началото на българската отбранителна промишленост. Преди 96 години в Казанлък започва усилено строителство на нов завод, в който се създоточават цялата техника, оборудване, инженерно-технически кадри, специалисти, работници от Софийския арсенал. За да се превърне този казанлъшки завод във флагман на българската отбранителна индустрия и в гаранция за просперитета на целия регион.

В своята дълголетна история „Арсенал“ АД доказва, че е уникално явление в българската икономика и индустрия. Той няма аналог по своите мащаби, с огромна производствена листа, с производствените си възможности и невероятен потенциал – тук няма нещо, което да не може да се направи. В „Арсенал“ една идея може да се развие до готово изделие, което малко предприятие в света имат способността да постигнат.

Опитът, трупан в продължение на 142 години в хора, в технологии и ноу-хау, разумните инвестиции в кадри и техника, въвеждането на инновации и модерно оборудване са важна част от успеха на дружеството. Днес „Арсенал“ е една от фирмите в света с най-голяма номенклатурна листа в бранша, тя е символ на високо качество, на коректност и успех. „Арсенал“ означава респект и признание у нас и по света.

Ние продължаваме да сме водеща фирма с огромен авторитет, най-големият работодател в страната, безспорен икономически фактор. И това го дължим на всички – работници, служители, специалисти, ръководители на всички нива. Това се дължи на хилядите арсеналици, на цели поколения, преминали и преминаващи по трудовия и житейски път тук, отдавайки силите, енергията, знанията си за просперитета на предприятието.

Съхранили богатата история на завода, надградили постигнатото от нашите предшественици, всички ние уверено продължаваме напред. Независимо от превратностите на времето, „Арсенал“ доказва, че е не само предприятие, то е емблема. В миналото, днес и в бъдеще!

Честити 142 години българска отбранителна промишленост!

Честити 96 години „Арсенал“ в Казанлък!

Инж. Николай Ибушев

Генерален директор на „Арсенал“ АД

Ваучер Edenred
Храна

Пазорувайте с Ваучер Храна от Идънред в повече от 10 000 търговски обекта в цялата страна.

С Карта и Ваучер Подарък изберете сами своя най-желан подарък, независимо от вида му: облекло, техника или друго.

www.edenred.bg, bulgaria@edenred.com, +359 2 947 02 20

Продължава от стр. 1

„АРСЕНАЛ“ УЧАСТВА В „ХЕМУС“ 2020

Очакват се изложители от 16 държави – представители на отбранителната индустрия, наши военни и технически университети с най-новите си разработки, неправителствени организации, структури на Министерството на отбраната и Министерството на икономиката на България. Представители от воените министерства в над 10 чуждестранни делигации ще удостоят с вниманието си предстоящото изложение. „Събитие, където Западът и Изтокът съчетават интереси. Платформа, на която Европейският съюз среща партньорите си“, е изписано в тазгодишното мото на изложението.

„Арсенал“ АД, „ВМЗ“ ЕАД, „Аркус“ АД, „Дунарпит“ АД и други наши и чужди фирми от отбранителния бранш ще вземат участие в станалите традиционни демонстративни стрелби.

С нарастващ интерес се очаква и Х Международна научна конференция в рамките на изложението на тема „Научните изследвания и инвестиции в технологични инновации – решаващ фактор за отбраната и сигурността“. Близо 90 делегати и гости от Европейския съюз и други страни, водещи про-

изводители на отбранителна техника и акудемични среди, са заявили участие в нея.

Малко са страните в международен машаб, които имат такова многофункционално и висококачествено производство на специална продукция като „Арсенал“ АД - Казанлък. А още по-малко са тези, които имат неговия авторитет като водеща фирма в областа на отбранителната индустрия. И да се поддържа този авторитет години наред - това е достойно зауважение.

„Арсенал“ го доказва на всяко международно изложение, на което участва в последните десетилетия. Търсен и желан партньор. Сериозен конкурент.

Тази година, заради пандемията, няколко изложения за воenna техника бяха отложени, други – бяха отменени. Пред дружеството стои още едно изложение до края на годината – в Египет.

„Трибуна Арсенал“

ЦЕНТРАЛЕН ТЕХНИЧЕСКИ АРХИВ – ЕДНО ОТ КЛЮЧОВИТЕ ЗВЕНА В „АРСЕНАЛ“

Централният технически архив на „Арсенал“ има своята история и тя започва с преместването на Софийския артилерийски арсенал в Казанлък вече като Държавна военна фабрика през 1924 г. Както е известно, преместването се осъществява с цялото оборудване – машинен парк, инструментариум, документация и голяма част от персонала.

В първите години Техническата документация се е съхранявала в сградата с колоните до НИТИ,

и отговорността, свързана с работата на Архива.

От историческите справки е известно, че през седемдесетте години на миналия век българската военна промишленост навлиза в период на ускорено развитие. Освен ремонт, поетапно се усвоява и производството на много нови изделия. Цялата документация, свързана с тази дейност, и днес належно се съхранява в ЦТА. Това са оригинални и копия на конструктивна и технологична документация

и в зависимост от това, какво търси. И всеки получава нужната му информация в срок”.

В миналото информацията за съхраняваните документите се е извършвала с вписване на ръка върху хартия. Всичко се е осъществявало ръчно – изрязване, описание, подреждане в албумите. Сега

в помощ на специалистите от звеното вече са новите технологии.

В Архива разполагат с компютърна техника, сканери, ксерокс и така подреждането и обслужването става по-бързо и по-лесно. Освен това, електронният вариант носи същата информация като хартиения носител, но е предпазен от вредни въздействия – избледняване, влага, мухъл, наводнения. „Това са предимствата на дигиталната трансформация“, – уверено обяснява ръководителят на Архива. И продължава с разясненията по този въпрос: „Сканирането на документите и запазването им под формата на цифрови файлове има редица предимства – документацията бързо и лесно се открива; предотвратява се повреждането; избяга

се неправилното им класификации; гарантира се защита на информацията. Всички прашни папки остават в миналото“, – завърши тя.

Днес Централният технически архив на „Арсенал“ е

сектор към отдел „Управление нормативно-техническа документация“

с ръководител Диана Димитрова. Началникът на сектора – Донка Дашева е арсеналски кадър от 38 години. Започната е от Дирекция „Инженеринг“ и, по нейните думи, е работила с най-добрите специалисти и ръководители, което е било и най-голямата мотивация в работата ѝ – да бъде отговорна, старателна, безупречна в изпълняването на служебните си задължения. Тази усърдност проличава и в работата ѝ в ЦТА, където неслучайно преди няколко месеца поема и ръководство.

„Голяма част от създадения тук

ред се дължи на предишенния ръководител Цветана Сивенова, – каза

Донка. Много неща съм научила от нея. Тук има създадена Процедура и ред за работа в ЦТА“. И тя изисква от екипа, с който работи, да се спазва всичко точно. Приемането и подреждането на техническата документация извършват документи

талистите Радина Турлакова и Веселина Иванова. Те приемат документите след щатлен преглед. Следят за всички подробности, които правят един документ „закончен“. Освен това, той трябва да бъде и годен за многократно размножаване при необходимост. Всичко се описва в журнали и се поддържа по вид документация за съхранение от тях.

Оператор на копира техника е Илияна Карагузова, която е един от най-дългогодишните служители в Архива. Сканирането на документите извършва операторът на перифери устроства Мария Андреева.

Един изцяло женски екип, който поддържа, чисто по женски, ред и дисциплина.

Докато трае разговорът ни, около нас атмосферата е изпълнена с обичайната динамика. По коридора има непрекъснато движение – отварят се и се затварят вратите на другите помещения, чува се шумът на техниката, разнасят се документи, тича се по задачи – работа, като всеки ден.

До ден като днешния в този изключително важен за дружеството сектор, се е стигнал след години упорита, отговорна и всетоидна работа. „Редно е да се отдава заслужена благодарност на всички специалисти, създали и съхранили тези документи, с които работим и успяваме днес“, – каза Донка Дашева. А делинкът в Архива продължава, все така наситен със задачи.

Първолета Петкова

Където са били разположени техническите отдели на фабриката, заедно с техническата библиотека. Първият ръководител на Архива е Иван Каракостоянов. Негов помощник е бил Атанас Кънев, който в следващите години поема архивната документация на Завод 2. Тогава в звонето са се използвали и услугите на преводач, който е бил в помош на специалистите при работата с техническия превод на документацията, която се описва и съхранява.

От тези първи години, след преместването на оръжеената фабрика в Казанлък, има запазени документи, носещи печат от 1933 г., журнали и инвентарни книги със записи на различни документи от 1951 г.

В следващите години дейността на Техническия архив поема Райна Пърчева, а след нейното пенсиониране – Цветана Сивенова. „Те, както и специалистите, с които са работили, са допринесли много за това

Централният технически архив да съхранява уникатни документи, да увеличава броя им и да ги предава в услуга на специалистите на „Арсенал“. Това ни казва настоящият ръководител на сектора Донка Дашева.

„Тук наистина става като кошер, когато специалисти от различни заводи идват с поставените им задачи. Всеки е обслужен от екипа ни

на производствани в предприятието изделия, съобразени със съответни изисквания в действащи нормативно-технически документи. От обясненията, които дава Донка Дашева, се разбира, че документите се приемат в ЦТА след „окончателното им съставяне и оформяне от специалистите по звена, заверени и узаконени по установлен ред във фирмата“. Става ясно още, че

съхраняването на документацията се осъществява при определени условия.

Всичко е подредено в метални шкафове и стелажи. Помещенията са пожарообезопасени. Има постоянно видеонаблюдение и до материалите имат достъп само специалистите от Архива. Подреждането също се осъществява по определена схема, а пространствената подредба осигурява лесен и удобен достъп до тях. Пак става дума за ред.

„В кошера има мед, защото мед е златно правило – за успешната работа на звонето“ – каза Дашева.

„Тук наистина става като кошер, когато специалисти от различни заводи идват с поставените им задачи. Всеки е обслужен от екипа ни

„Арсенал“ АД – Казанлък търси да назначи

• Стругар

Изисквания:

- Кандидатите да имат завършено средно техническо образование;
- Трудов стаж по професията – 3 години;
- Умения за самостоятелна работа.

„Арсенал“ АД е най-големият работодател в страната в сферата на машиностроенето, с богата и последователна социална политика. Фирмата предлага редица социални бонуси, месечни ваучери за храна, премии. Изплаща се допълнително 150 лева за отдалеченост, ако одобреният кандидат е от община Стара Загора. Осигурен е транспорт.

Желаещите да кандидатстват за позицията могат да изтеглят документи от сайта на „Арсенал“ АД www.arsenal-bg.com/kadri

или да ги получат от Офис № 1 „Пропуски“ на централния портал от 7,00 до 17,00 часа.

Попълнените документи могат да бъдат изпратени на електронен адрес:

kadri@arsenal-bg.com

или подадени в град Казанлък, бул. „Розова долина“ № 100, Офис №4 с работно време: вторник и четвъртък от 10:00 - 11:45 ч.

Повече информация кандидатите могат да получат от Направление „Новешки ресурси“ на дружеството на телефон: **0431/5 77 47**.

АЛЕЯ НА ТРУДОВАТА СЛАВА '2020

Неделчо Братоев:

ЩАСТЛИВ СЪМ, ЧЕ ЦЯЛ ЖИВОТ СЪМ РАБОТИЛ С ЖЕЛАНИЕ

Неделчо Братоев е роден в Казанлък през 1931 година. Завършил е гимназия в родния град и машинно инженерство във ВМЕИ-София (сега Технически университет). Юношеската му мечта е да стане стругар в „Арсенал“. Назначават го за статистик. На 29 години е главен конструктор, а на 33 - заместник-директор по техническите въпроси на „Арсенал“. Когато се създава Базата за техническо развитие, оглавява новата структура. Дългогодишен ръководител на Базата, прerasана в Институт по металорежещи машини в „Арсенал“. По негово време започва производството на металорежещи машини в завода, а за постиженията на Базата е отличен с най-високото държавно отличие - орден „Георги Димитров“. Защитил е хабилитационен труд и е получил научното звание ст.н.с. II степен по металорежещи машини.

На 22 август 2020-а Неделчо Братоев навърши 89 години. Работи с компютър и интернет. Написал 4 книги, чието ръкописи сам е набрал на компютъра си. Автор е на „Ние помним жертвите на антифашизма“, „Съдба - преживяно, постигнато, осъзнато“, „История на социалистическото движение в Казанлъшки край“ и е съставител на „Истината - обществено-икономическо развитие на Казанлъшкия край“. Има две дъщери, четирима внуци и пет правнучета.

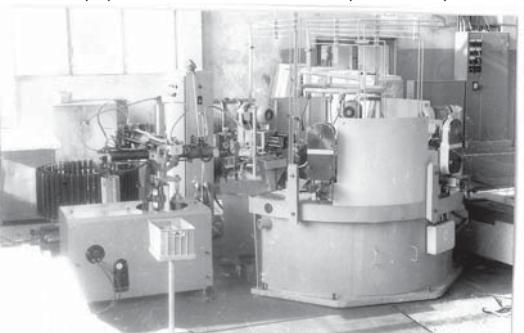
За производството на металорежещи машини в „Арсенал“

Разказва от първо лице инж. Неделчо Братоев

За регулярно производство на металорежещи машини се заговори в средата на 1959 г. Това решението се харесващи на арсеналци, още повече, че сред тях имаше и такива, които са работили в годините, когато са усвоявали и производствани металорежещи машини по образци на фирмите „Болман“, „Нилес“ и „Фрицвернер“. Различната се състоеше в това, че, докато в първия случай усвояването и производството е инициатива на завода, то при втория инициативата е „от горе“. Положителното е, че заводът за първи път получава специализация по перспективни стопански профил. Новият етап в

би могъл да изпълни друго предприятие в страната. Още повече, че това се постига на базата на наличните сгради, машини и персонал в завода, без всяка външна капиталовложението, в сформиране на така нареченото „Производство 100“.

Производството и развитието на металорежещи машини в „Арсенал“ става държавна политика с Постановление № 161/1962 г. на Министерски съвет. Той определя като специализация на завода производството на фрезови, зъбообработващи и радиално-пробивни машини. До 1964 г. темпотът на развитие се увеличава,

МНОГОПОЗИЦИОННА МАЛОГАБАРИТНА АГРЕГАТНА МАШИНА

развитието на „Арсенал“ започва от септември 1960 г. Развитието на двата основни профила - специален и стопански, налага създаването на нова техническа и производствена структура. Към двете направления се обособяват специализирани конструктивни и технологични отдели.

Усвояването на производството на металорежещи машини започва с пробивните машини ПК20, ПК32 и П12. Първата произведена машина е прототипът на пробивната колонна машина ПК20. През 1960 г. е усвоено производството на трите модела пробивни машини, а през следващата 1961 г. са произведени общо 744 броя от тях. Такова темпо на усвояване и производство на металорежещи машини, може да се каже, че не

усвояни са нови 5 модели машини: конзолни фрезови машини ФУ220, ФВ250, ФВ 250, зъбофрезова машина ЗФ051 и радиално-пробивна машина ПР501. За рекордно къс срок е извършено строителството на новия завод за металорежещи машини, открит официално на 21 декември 1965 г. от Тодор Живков. До средата на 1967 г. приключва етап от развитието на производството на металорежещи машини в „Арсенал“. Той се характеризира с това, че се усвояват и произвеждат предимно машини, конструирани в други заводи в страната и чужбина. Това е предпоставка конструциите на машините да не са съобразени с технологичните възможности на завода - производител, водещо до трудности в

организацията на производството и качеството на произвежданите машини. Това налага ръководството на завода да предприеме мерки за преструктуриране на развойната дейност. Такава, типична за страната тогава организационна структура, беше

Базата за техническо развитие (БТР)

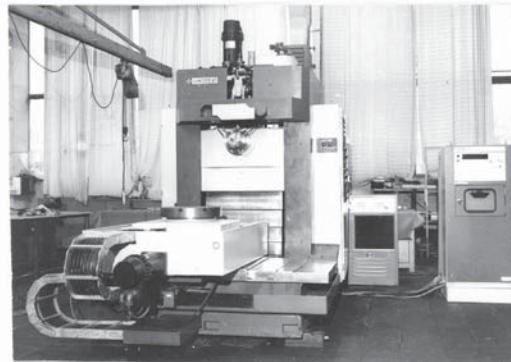
Реално тя започва да функционира от 17 май 1967 г. в този период беше преодоляно схващането за пълно задоволяване на страната със собствено производство на металорежещи машини. Беше преустановено усвояването и производството на всички видове зъбообработващи машини,

на технологичните процеси. Създаденото Бюро по технолого-матични проучвания извърши анализ на технологичните процеси при обработката на 95 детайла от 21 изделия, изработвани в заводите на Обединението. Данните показваха, че типовото решение на конструкцията на машините, подходящи за автоматизираното обработване на детайлите, предимно са малогабаритни агрегатни машини. Създадена беше комплексна програма за усвояване производството на необходимите агрегатни възли и детайли. Ускореното конструиране и усвояване производството на агрегатните единици се извърши въз основа

на технологичните процеси. Създаденото Бюро по технолого-матични проучвания извърши анализ на технологичните процеси при обработката на 95 детайла от 21 изделия, изработвани в заводите на Обединението. Данните показваха, че типовото решение на конструкцията на машините, подходящи за автоматизираното обработване на детайлите, предимно са малогабаритни агрегатни машини. Създадена беше комплексна програма за усвояване производството на необходимите агрегатни възли и детайли. Ускореното конструиране и усвояване производството на агрегатните единици се извърши въз основа

ХОРИЗОНТАЛЕН ОБРАБОТВАЩ ЦЕНТЪР Н-400

ХОРИЗОНТАЛЕН ОБРАБОТВАЩ ЦЕНТЪР - ЦМ522.61

голямо внимание е било отделено на усвояването на обработващите центри за фрезово-пробивна и разстъргаваща обработка. Първата конструкция на обработващ център беше тази на модел ЦМ522.61. Прототипът ѝ беше изработен през 1980 г. и през същата година изложен на Международния мострен панаир в Пловдив. Комисията по правителствените награди на панаира го оцени като върхово постижение в българското машиностроение и

опции ЦМ522.61 със златен медал

Съз наповед на Министерството на машиностроенето от месец май 1984 г. на основата на съществуващата БРВМ създаде Институт по металорежещи машини - ИММ. Мотивите: „С цел по-нататъшното развитие на производството на металорежещите машини с цифрово-програмно управление - фрезови машини, обработващи центри, а така също гъвкави автоматизирани производствени системи“. На основание постигнатото по усвояване производството на фрезови машини с ЦПУ, обработващи центри и машини и линии за автоматизация на производствените процеси в системата на ДСО „Металхим“, Министерството на машиностроенето предостави за изпълнение на Обединението, респективно на „Арсенал“, най-голяма част от задачите по НП ГАПС, в т.ч. лицензи за производство

Фреза вертикална с ЦПУ - ФВ 361.03

на четири модела обработващи центри, системи за ЦПУ на обработващи центри и инструментална екипировка за високопроизводителни машини. Програмата за реализиране усвояването на лицензионните обработващи центри предвиждаше това да се извърши паралелно с реконструкцията на завод 5 в периода 1985-1988 г.

Предвиждаше се изграждане на два броя ГАПС за призматични корпуси детайли. До реализация на тази програма не се стигна поради много причини, но най-важната от тях беше преустановяване на производството на машини с ЦПУ. След 1977 г. обединените колективи трябваха да работят по три направления. На базата на опита по конструирането и производството на две поколения конзолни фрезови машини в периода 1979-1982 година създаде трето поколение, от което успешно развитие получи моделът ФВ325.02, окомплектован с вносна микропроцесорна система за ЦПУ, модел TNC131 и по-късно със система за ЦПУ модел „Изоматик-Ф500“, разработка на базата, в сътрудничество с ин-

ститута ИТКР към БАН. През 1982 г. на Международния мострен панаир в Пловдив, за високите си технически и естетически достойнства, машина беше отличена със златен медал и почетен диплом „Златни ръце“. Пот-

ръдният директор на ИММ - инженер

„Трибуна Арсенал“

Новаторство + компютъризация + цифровизация = цялостен растеж

„Новите техники и технологии са в основата на по-високата ефективност“, категоричен е в мнението си инж. Стефан Стефанов – ръководител-направление „Автоматизация на инженерния труд“ в „Арсенал“. За 15-те години от създаване на направле-

на 80-те години. За работа с тях се изисква специална подготовка.

В „Арсенал“ в началото на 90-те години CAD-системите вече са използвани в Дирекция „Инженеринг“

нието е постигнал до голяма степен целите си – все по-широкото използване на новите технологии на територията на фирмата. „Новинки има още какво да се желае“...

В тази връзка заедно търсим корените на внедряване на техническите новости в дружеството в последните години.

CAD/CAM/CAE-системите са ново високотехнологично направление

в развитието на технологиите и тяхното функционално приложение. В последните години се доказва, че използването им при проектирането на изделия и съществуващи ги технологични процеси води до повишаване качеството на производстваната продукция, съкращаване на сроковете от идеята до реализацията на продукта. Създава се гълъбовост при промени, както в производствените процеси, така и при непрекъснато променящите се и растящи нужди на потребителите.

В последните няколко десетилетия „Арсенал“ винаги е проявявал тази производствена и пазарна гълъбовост. Затова и на световния пазар предприятието има безспорен авторитет. Това е следствие от политиката на ръководството, насочена към иновативните процеси и тяхното практическо приложение към специфичните производствени условия на фирмата. CAD/CAM-системата за конструиране с компютърна техника навлиза към 70-те години на миналия век в държави с по-висок технологичен стандарт. Този вид системи обединяват софтуерни и хардуерни похвати за геометрично проектиране, моделиране и изпитване във виртуална среда чрез компютърни симулации на изделия. Това включва и модули за конструиране на инструментите за тяхното производство.

В България приложението на първите типове такива системи навлиза към средата

на 80-те години. За работа с тях се изисква специална подготовка.

В „Арсенал“ в началото на 90-те години CAD-системите вече са използвани в Дирекция „Инженеринг“

Направление „Автоматизация на инженерния труд“

с ръководител инж. Стефан Стефанов. През следващата година вече е избран CAD/CAM софтуер. Следва изграждане на структурата на тази система с материално осигуряване, изграждане на файлова и мрежова архитектура. Активно участие на този етап и в следващите години взимат Радка Спасова, Станимир Овчаров, Яни Янев, Христо Делчев, Таню Стоев. Създават се процедури за работа на различните типове специалисти – конструктори, технолози, програмисти.

Предвид разработването на ново изделие по това време, такава система приоритетно се внедрява в Техническа дирекция на завод 5.

Сред първите започнали да работят по новому са Петко Кърлешев, Силвия Петкова, Нела Димитрова – конструктори на изделия; Петър Минев, Дечо Чолаков, Живка Стойнова – технолог-програмисти; Румяна Стамова, Донка Чернева-Димитрова, Ангел Карамалаков – технолози; Соянка Балтова и Марина Бойнова – конструктори на мерителен и режещ инструмент.

По-късно започва разширяване и навлизане на системата в завод 5 с отговорник Росен Русев и в завод 6 с отговорник за внедряване на системата Любомир Лалев. Включват се и Светлана Миткова, Красимир Попов, Марияна Личева, като конструктори на формообразуващи инструменти, от завод 6 и конструкторите Кана Колева и Христина Георгиева от завод 5.

„Сега системата е разработена на територията на цялата фирма и обхваща по-голямата част от производството.

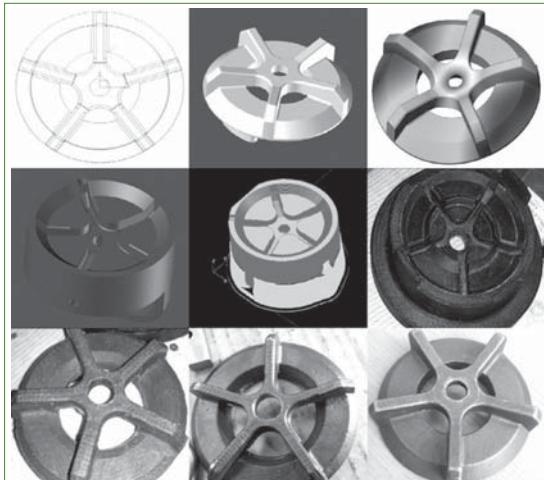
Усвояването на новата система от множество развойни звена във фирмата позволява използването на т. нар. „безхартиена технология“, която осигурява обобщена, цялостна и централизирана информация на процесите в предприятието“, допълва инж. Стефанов. Всичко се замисля от по-високо технологично ниво при конструирането на детайлите. В помощ на инженерния труд от 2006 г. в „Арсенал“ са заработили няколко десетки модула.

Разбира се, всичко не спира дотук. Продължава разглеждането на софтуерни продукти на ново технологично ниво, предложения и нови методи, които да усъвършенстват и в същото време да улеснят работата на конструктори и технолози. Обучават се специалисти, които да обслужват системата.

През 2007 г. завършва мрежовата интеграция на CAM-системата и се поставя началото на използване на технологията за бързо прототипиране – 3D печат

/2010 г./. Направленето насочва дейността си към прилагане на числени симулации на физични процеси при проектиране на нови изделия. Основната цел е да се създаде и проиграе един продукт до неговата пълна готовност. Това спестява ценно време, което може да бъде решаващо при излиза-

През годините на своето съществуване Направление „Автоматизация на инженерния труд“ е решавало проблеми в областите на механичното инженерство, математиката, метрологията, механиката, динамиката на флуидите, балистиката и др. дейности. В „Арсенал“ продължава обучението на

От „идея“ до „метал“ без използване на лист хартия

Пример за процес на създаване (конструиране и подготовка за производство) на детайл с използване на съвременни инженерни цифрови технологии.

нето на пазара, например. Спестяват се средства за материали и консумативи за създаване на пробни серии.

Ново поколение машини за точково маркиране се внедряват през 2013 г.

Само три години по-късно в „Арсенал“ за първи път се прилага лазерна технология, като се внедрява система за лазерно маркиране на детайли в завод 2.

специалисти в различни области, като това включва и етапи от образователния процес към Техническите университети в София, Пловдив и Габрово. Част от завършилите днес създават новата генерация арсеналци, които на базата на компютъризацията ще изграждат новаторство, ще внедряват цифровизация и ще постигат цялостен растеж за едно различно бъдеще.

Първолета Петкова

На Многая лета, инж. Стойчев!

На 29 септември рожден ден празнува инж. Кольо Стойчев, началник-отдел КАПП в „Арсенал“ АД.

Инженер до мъзъка на костите си, човек с огромни и разностранни познания, далновидност и широк поглед. Заслужил признанието на ръководството и уважението на колеги, приятели, служители и работници.

Години наред на него е възложена отговорността да ръководи един от най-важните и натоварени конструктивни отдели в Завод 5 и „Арсенал“ – отделът за Комплексна автоматизация на производствените процеси. Нелеката и сложна задача Кольо Стойчев решава с перфектна точност и изключителен професионализъм.

Нека бъде здрав, все така с увереност и лекота да върви в годините напред, да приема с усмивка всяко предизвикателство по житейския си път, а успехите да бъдат неизменен негов спътник.

**Честита 70-а годишнина!
На Многая лета!**

Колективът на отдел КАПП към Завод 5, „Арсенал“ АД

20 ГОДИНИ СВЕТОВЕН БЪЛГАРСКИ ФЕСТИВАЛ В ЯПОНИЯ

20 години навършва през 2020-а един впечатляващ световен форум, в основата на който е Казанлък и още поточно - Фолклорен ансамбъл „Арсенал“. Това е Световният български фестивал в японския град Мунаката. От 2000 година той се провежда през месец септември в най-големия спортен комплекс в Азия – „Глобъл Арене“ в град Мунаката. Комплексът се превръща в център на българската култура, на българските народни песни и танци, на българската кухня, като причината за това е Ансамбъл „Арсенал“ с главен художествен ръководител Христо Стоянов. За да се осъществи тази мащабна инициатива, заслуга имат японският бизнесмен Шиничи Мунемаса, собственик на фирма „Саник“, и неговият наследник днес Хироши Мунемаса, и инж. Николай Ибушев, генерален директор на „Арсенал“ АД.

Благодарение на това българо-японско партньорство се ражда уникален фестивал, който всяка година от новото хилядолетие до днес преми-

Гото... Концерти са изнасяни в спортни и концертни зали, на открити сцени, в детски градинки, училища, висши учебни заведения, в домове за възрастни. Това са концерти за приятелството и за връзката между два народа, която въпреки 13-те хиляди километра разстояние, се оказва толкова близка. Мигове, превърнати се в празници за душите и сърцата.

Фестивалът

През 1998 година представителен състав на ансамбъл „Арсенал“ и избраната Царица Роза са поканени на Празника на розата в побратимения на Казанлък град Фукуяма в Япония. Така се поставя началото на една традиция, която продължава повече от 20 години. По време на едно представяне на казанлъшкия състав във Фукуяма японският бизнесмен Шиничи Мунемаса, собственик на компании в своята страна и по света, включително на „Саник“ и „Глобъл Арене“, остава запленен от цялата тази красота и благотворитето на багри и ритми. На следващата година по негова идея

са всеки петък, събота и неделя в три последователни седмици през месец септември и началото на октомври. Всеки фестивален ден задължително се открива и закрива с изпълнение на арсеналските танцовци, като за всяко излизане на сцената хореографът Христо Стоянов е подгответ специална програма. А всеки чуждестранен състав получава като подарък от „Арсенал“ АД български символ - стилизирана медна роза. В останалите дни от седмицата съставът гостува в различни градове и места в Япония, където изнася големи концерти. Заедно с тях пътува и Царица Роза. Така представянето на България и Казанлък е запомнящо се, желано и очаквано всяка година.

От 2008 година заедно с танцовия състав за Световния български фестивал в Мунаката пътува и готвач от България. В дните на събитието хиляди японци и гости на страната, посетили машабния комплекс „Глобъл Арене“, имат възможността, не само да се насладят на живизери-

те градове. През 2018 година беше направен специален превод на японски език на емблематичната песен „Една българска роза“, която да бъде изпълнявана от танцовите по време на Световния български фестивал.

Още едно признание за сила на създадените двустранни връзки бе отправената покана към Фолклорен ансамбъл „Арсенал“ да участва в културна програма на Летните олимпийски игри в Токио, които трябващо да се проведат през тази година, но бяха отложени заради пандемията от коронавируса.

А главният художествен ръководител на ансамбъла Христо Стоянов смело може да бъде наречен „духовният мост“ между Япония, Казанлък и „Арсенал“.

За своя принос в развитието на двустранното сътрудничество и за неуморната си работа в популяризирането на българската традиция и култура в Япония той многократно е награждан и от японска, и от българска страна. Награди има от кметствата на Фукуяма и Фукуока. Главен организационен директор е на Асоциацията за приятелство „Казанлък-Япония“. Почетен гражданин е на град Мунаката. През февруари 2018 година на тържествена церемония в Японското посолство у нас Христо Стоянов получи високо държавно отличие на Япония – Орден на изгряващото слънце „Сребърни лъчи“ заедно с Почетна грамота, подписана лично от Японския император Акихито.

През 2018 година той бе обявен за Почетен гражданин на Казанлък, с който стана вторият Почетен гражданин на Казанлък от „Арсенал“ АД и от Местна коалиция „Алтернативата на гражданините“, след генералния директор на дружеството инж. Николай Ибушев. Същата година бе определен за Отличник от Алеята на трудовата слава на дружеството.

Главен художествен ръководител и хореограф е на ансамбъл „Арсенал“ от 1977 година. За тези години неуморна работа той и ансамбълът са отличени с редица високи отличия, сред които Златен орден за популяризиране и утвърждаване на фолклорното танцово изкуство, орден „Кирил и Методий“ - I степен, „Златна кобилица“, званието „Представител ансамбъл на

България“, престижни международни награди.

Христо Стоянов никога не пропуска да подчертава, че всички успехи, които е постигнал, дължи на „Арсенал“ АД и на неговото ръководство.

Онлайн издание 2020

В годината на своите 20 лета Българският фестивал в Япония ще се проведе нетра-

диционно, поради обявената световна пандемия. Но пак ще звучат неравноделните български тактове и пак ще грабват погледа талантливите български танцовци с гиздави носии. Този път - онлайн. За случая Фолклорен ансамбъл „Арсенал“ подготви и изпрати в Мунаката специален диск с програма, която ще бъде представяна във фестивалните дни. Тази година форумът се откри на 19 септември и отново ще продължи 3 седмици. Макар и онлайн, всеки фестивален ден ще започва и ще завърши с изпълнения на казанлъшкия състав.

В България, в Казанлък, годишнината също ще бъде подобаващо отбележана. За честването се подготвя грандиозен концерт на ансамбъл „Арсенал“, който е нарасчен за 2 октомври. Домакин на събитието е „Арсенал“ АД, от

чието име е отправено покана до посланика на Япония у нас Н.Пр. г-н Нарахира Хироши да бъде гост на тържеството. Предстои още една среща между приятели и съмишленици, благодарение на които връзките между двете страни стават още по-здрави.

А на ул. „Искра“ 4 прекрасна изложба от афиши с участието на ансамбъл „Арсенал“ в Световния български фестивал разказва с фотографска точност за уникалното българско присъствие в далечната страна.

Юлия Младенова

Първия Световен български фестивал в Мунаката

нава под знака на българския фолклор. За японците ансамбъл „Арсенал“ вече се е превърнал в символ на нашата страна, което се дължи на стотиците концерти, изнесени от ансамбъла по време на фестивалните дни. Приказните народни носии и невероятните ритми са представяни на „Глобъл Арене“ в града-домаќин Мунаката, както и в редица други градове в Страната на изгряващото слънце като Токио, Фукуяма, Фукуока, Нагасаки, Хирошима, остров

и под негово ръководство в град Мунаката се организира първият български фестивал с участие на Фолклорен ансамбъл „Арсенал“. Форумът бързо набира скорост и се превръща в Световен български фестивал „Глобъл Арене“ в японския град. В него, освен танцовите от „Арсенал“, участие вземат и състави от редица други страни – Перу, Северна Ирландия, Китай, Корея... Но арсеналските танцовци неизменно участват във всички фестивални дни – това

достния нашиенски фолклор, но и да опитат от традиционната българска кухня.

Признанието

„Приятели завинаги“ е първата, с която българските изпълнители от ансамбъл „Арсенал“ завършват всеки свой концерт в Страната на изгряващото слънце. Под същото заглавие в парк „Розариум“ бе представена и изложба, която отразява основните моменти от дългогодишното сътрудничество между Казанлък и японски-

Екологът Петя Папазова:

КОГАТО ИМА ЖЕЛАНИЕ, ИМА И НАЧИН

Петя Папазова е еколог с докторска степен по екотехнически модели при изследване на обекти на околната среда и със специализации в Япония и Холандия. Член е на Асоциацията на екологите от общините в България. Дългогодишен специалист в екоотдела на Община Казанлък, където работи над 15 години, продължава кариерното си израстване като директор на РИОСБ – Стара Загора.

Преди по-малко от година идва в „Арсенал“ като ръководител на Отдел „Опазване на околната среда“, в който работят шестима експерти. Към състава на арсеналски екоотдел са и още 22-ма работници и специалисти от пречиствателните станции на площадка Казанлък и площадка Мъглиж.

Папазова има втора специалност „Журналистика“ и педагогическа правоспособност. Майка на две големи дъщери, със съпруг ветеринарен лекар от държавната администрация, Петя споделя семейните деленици с грижата за студентката по компютърни науки в Софийския университет и ученичката в Математическата гимназия. Празници за всички са пътешествията у нас и в чужбина. Като истински любители на природата, четиримата са изкушени от родното Черноморие. Голямата мечта си остава магията на Нова Зеландия и Австралия.

Висок професионалист и със сигурност – етичен човек, Папазова е в новата фирмата сърмена Алея на Славата.

В началото е много изненадана, мисли, че има някаква грешка. Сега обаче приема това като признание за работата на целия отдел, изключително ангажиран с нови предизвикателства, не само в условията на пандемия, но и поради нуждата от актуализация на фирмения документация за околната среда поради промени в екологичното законодателство, наложили активна работа на отдела за защита интересите на дружеството в новата ситуация.

Професионалните предизвикателства са ежедневие за Папазова, отдавна. Вече гледа на тях като на поредица от трудности, с които трябва да се справи и така всяка загуба става трамплин към следваща победа. Казва: „Не приемам, че има невъзможни неща и в тези моменти винаги си спомням един израз от ученическите уроци по английски „Where there's a will, there's a way“ – „Когато има желание, има и начин“. Не кrie, че за тази житейска нагласа, както и за професията, е „запалена“ от майка си. Тя помага при избора на университетска специалност с далновидността на човек, прозиращ още през 1991-ва, че светът върви към бъдеще, съврзано със защитата и опазването на природата. За избора си Папазова не съжалява, убедена е, че би го направила отново.

- Г-жо Папазова, на 16 септември екологите от белязахте Международния ден за защита на озоновия слой. Но тази година като че ли всичко минава под знака на коронавируса и по-малко говорим за него и екологичните проблеми сами по себе си?

- Общото събрание на ООН обявява този Международен ден за защита на този естествен филтър спрям вредните ултратравиолетови лъчи от слънцето с идеята да се ограничи и с времето да се преустанови употребата на веществата, които го нарушават. В края на април тази година учени от програма „Коперник“ към ЕС съобщиха, че най-голямата дупка, наблюдавана някога в озоновия слой над Арктика, се е затворила. Имаше предположения, че това се дължи на намаляването на замърсяването, причинено от блокирането на голяма част от света заради COVID-19. Но експертите от програмата посочват, че появата и изчез-

ването на озоновата дупка над Арктика е предизвикано от „необично силен и продължителен полярен вихър“. Да, смятам, че пандемията измести фокуса от доста проблеми, включително и от екологичните. За нас, като специализиран отдел в „Арсенал“, тази ситуация също се отрази негативно, защото всички институции работиха при аномални условия, с намален персонал и това доведе до забавяне на процедурите по промяна на нашите разрешителни.

- В ситуацията на пандемия актуални теми като т. нар. „Зелена сделка“ отстъпиха място на други приоритети, но мерки по нея не са отменени. Как това ангажира фирмата „Арсенал“ в бъдещото им развитие?

- От представената информация на Европейската комисия стана ясно, че България ще получи 2,02 млрд. от т. нар. „Зелена сделка“. Целта на тези средства е да се защити енергийният сектор

чрез запазване и създаване на нови работни места, превалифициране на заетите и справяне с екологичните и инфраструктурни последици от този преход. Идеята е да се намали производството на парникови газове най-малко с 50% спрямо 1990 г., като се вземе предвид, че производството и потреблението на електроенергия генерира над 75% процента от емисиите на парникови газове. Затова фирмите извън енергийния сектор, в това число и „Арсенал“, както и общините, ще трябва да дадат косвено своя принос чрез увеличаване газификацията на своите обекти, саниране на старите сгради и изграждане на енергофективни такива, увеличаване използването на рециклирани сировини и др.

- Сигурно имате много и необичайна работа?

- Работата на екологите в едно предприятие от ранга и обхват на „Арсенал“ е изключително разнообразна, многообхватна и често пъти пълна с изненади. Всеки един от експертите трябва да е запознат със спецификата на всяко едно производство, за да може адекватно да преценят рисковете за околната среда, които могат да произтектат от него. Същевременно е необходимо да се следят ежеседмично така честите промени в екологичното законодателство, защото всеки един пропуск може да коства санкция за фирмата. Ние отговаряме за стриктното спазване на всички поставени условия и екологични норми, заложени в издадените на дружеството множество разрешителни по различните компоненти и фактори на околната среда. С тях са съврзани ежемесечни и годишни отчети и доклади, които изготвяме към различните контролни органи. За да можем коректно и стриктно да изпълняваме своите функции, ние работим в постоянна координация и отлично сътрудничество, както с всички заводи, така и с другите направления и отдели. Освен с разрешителните режими, дейността ни е съврзана с управлението и отчитането на различните потоци отпадъци, генериращи на територията на фирмата, с контрол и обезпечаване на дейността на локалните пречистителни съоръжения и двете пречистителни станции. Ние участваме и на най-ранен етап при проектиране на нови обекти, защото за стартирането на даден проект, още на идейна фаза, са задължителни становища и разрешителни по екологичното законодателство.

- Какви са потенциалните опасности от екологично замърсяване тук във връзка с харектара на производството?

- „Арсенал“ АД е една от малкото фирми у нас, коя-

то предвид спецификата и обхвата на дейността, има голям брой разрешителни документи, чрез които се гарантира и контролира спазването на екологичното законодателство и предотвратяване на потенциални опасности от замърсяване на околната среда. Издадените съгласно Закона за опазване на околната среда две комплексни разрешителни регламентират конкретни правила и условия по отношение на всички компоненти и фактори на околната среда, които фирмата трябва строго да съблудава. В тази връзка чрез акредитирани фирми се извършва и периодичен мониторинг на води, въздух, почви, шум, които се представят задължително на държавните органи за оценка и контрол. В допълнение, ежегодно фирмата е провеждана от Регионалната инспекция по околна среда и

ните норми при изпускането във водите на специфични приоритетни вещества.

- Какви са еко-отговорностите на пряко заетите в производството, как се контролират?

- Разбира се, работата на екологите в едно предприятие е неразрывно свързана на всички нива с хърата, отговорни за производствения процес. Всеки един работник или служител пряко или косвено е отговорен за опазването на околната среда на територията на фирмата. Като най-обикновен пример може да се посочи отговорността на всеки един, свързана с изхвърлянето на отпадъци с промишлените отпадъци е регламентиран според спецификата на цеховете с вътрешни заповеди и инструкции. Голяма част

от Басейнова дирекция за спазването на екологичните норми по всички разрешителни.

- Какви конкретни мерки се взимат за намаляването на риска от замърсяване тук?

- В последните две години ръководството на предприятието няколко много важни и изисквани не малък финансов ресурс стъпки, свързани с пречистването на отпадъчните води от дейността на фирмата – направен е ремонт на старата пречистителна станция, изградена е нова модерна такава за третиране на водите от площадка Мъглиж и ново пречистително съоръжение за битовите води на площадка Казанлък. В момента се работи по изграждане и пускане в експлоатация и на локални пречистителни съоръжения към отделни цехове, с цел спазване на законодател-

от отпадъците се предават като рециклируеми за повторна употреба. Със заповед е създадена и система за предварително известяване на пречиствателната станция за активиране, при необходимост, на съоръженията за специфична неутрализация, при изпускане на определени потоци отпадъчни води.

Въпреки, създадената организация и контрола, който с колегите осъществяваме, бих искала да отбележа, че за доброто състояние на замъкалащата ни среда, както на работното място, така и в ежедневието, са отговорни не само екологите, но и всички ние като граждани. Затова не трябва да забравяме, че връзката между екологията и здравето е много тясна и, грижейки се за нашата планета, се грижим и за нашия живот.

Диана Рамналиева

ИВАН НОЧЕВ

Арсеналска следа в живота на изобретателя, направил възможно кацането на Луната

Големият път на този гениален българин е свързан с „Арсенал“. Част от младостта му – щрихи от неговата невероятна биография, преминава тук, в казанълшката оръжейница.

Иван Ночев /1916-1991/ е български авиоинженер, един от най-големите конструктори на ХХ век, световен авторитет. Водещ ракетен конструктор на НАСА, с огромни заслуги за кацането на човек на Луната през 1969 г., за което е награден с медал от Конгреса на САЩ.

С името и разработките си българинът присъства в много енциклопедии и книги, посветени на авиацията и космонавтиката. Неговите теоретични постановки в аеродинамиката се изучават в американските колежи и университети.

На погребението му в Сан Диего присъстват трима президенти на САЩ – Рейгън, Картер и Буш-старши.

Информацията за дейността на Иван Ночев в НАСА е осъдена. На направените постъпки от родния му град Карлово американското правителство отговаря, че документите са засекретени и архивите не се отварят.

На родната къща на големия конструктор в Карлово е поставена паметна плоча. Един от кварталите на града носи неговото име. През 2002 г. там е учреден Клуб „Ракетчик – Джон Ночев“. През 2003 г. в негова чест е открита документална изложба. Сред автентичните експонати са дипломата на Ночев от карловския техникум, здравната му карта, оригинални снимки, писма и пощенски картички до негови приятели, книги от библиотеката му, както и няколко копия на негови патенти.

В България. Иван Стефанов Ночев е роден на 23 септември 1916 г. в Карлово. От малък се интересувал от техника, училик се от самолетите. През 1935 г. завърши аeroотдела на местното механо-техническо училище „Братя Евлоги и Христо Георгиеви“. След дипломирането си, 19-годишен, бъдещият изобретател постъпва на стаж в казанълшката военна фабрика, дн. „Арсенал“. След това започва работа като авиомеханик при брат си Ганcho Ночев в Държавната аероплана работилница в Божурище. По-късно братята полагат основите на авиоремонтна работилница към военното летище в Марино поле, Карловско.

до високото равнище на немско самолетостроене, той твърдо решава да продължи образованието си. От 1944 г. е студент в Пражката политехника, а след това и във Виенския политехнически университет, където се дипломира като инженер и през 1950 г. защитава докторат. Няколко месеца работи на Виенското летище, но носталгията го връща отново в България. Заради „западното“ си образование Ночев не е приет добре в родината си и той решава да емигрира.

В Канада. През 1951 г. се установява в Торонто, Канада. Първите пет години от емигрантския му живот били трудни, работел каквото му попадне – миел улици, беял диви ягоди в покрайнините на града. Междувременно срещнал жена, която била прекрасна във всяко отношение. И се оженил за нея. Освен, че била красива, Веска Данчева, дъщеря на генерал, била и високообразована – завършила медицината

не – миел улици, беял диви ягоди в покрайнините на града. Междувременно срещнал жена, която била прекрасна във всяко отношение. И се оженил за нея. Освен, че била красива, Веска Данчева, дъщеря на генерал, била и високообразована – завършила медицината

не – миел улици, беял диви ягоди в покрайнините на града. Междувременно срещнал жена, която била прекрасна във всяко отношение. И се оженил за нея. Освен, че била красива, Веска Данчева, дъщеря на генерал, била и високообразована – завършила медицината не – миел улици, беял диви ягоди в покрайнините на града. Междувременно срещнал жена, която била прекрасна във всяко отношение. И се оженил за нея. Освен, че била красива, Веска Данчева, дъщеря на генерал, била и високообразована – завършила медицината

не – миел улици, беял диви ягоди в покрайнините на града. Междувременно срещнал жена, която била прекрасна във всяко отношение. И се оженил за нея. Освен, че била красива, Веска Данчева, дъщеря на генерал, била и високообразована – завършила медицината

не – миел улици, беял диви ягоди в покрайнините на града. Междувременно срещнал жена, която била прекрасна във всяко отношение. И се оженил за нея. Освен, че била красива, Веска Данчева, дъщеря на генерал, била и високообразована – завършила медицината

не – миел улици, беял диви ягоди в покрайнините на града. Междувременно срещнал жена, която била прекрасна във всяко отношение. И се оженил за нея. Освен, че била красива, Веска Данчева, дъщеря на генерал, била и високообразована – завършила медицината

не – миел улици, беял диви ягоди в покрайнините на града. Междувременно срещнал жена, която била прекрасна във всяко отношение. И се оженил за нея. Освен, че била красива, Веска Данчева, дъщеря на генерал, била и високообразована – завършила медицината

В Европа. През 1942 г., във връзка с превъръжаването на българската бойна авиация с немски изтребители „Месершмит“, Иван Ночев, заедно с други авиотехники, е изпратен на тримесечна специализация в Берлин. Записва се студент в Берлинската политехника, но войната го принуждава да се върне в България. Докоснал се

в Германия. По-късно тя се утвърждава като уважаван професор-ендокринолог и член-кореспондент на Американската академия на науките. „Жена ми Веска е изумителен човек. При цялата си огромна заетост като учен и общественик, тя винаги намира време да се грижи за дома и да ръководи спечелените средства, докато аз от сутрин

до вечер съм на полигоните“, споделят след години Иван Ночев. В дома си разговаряли на български. До края на живота си той говорел перфектно на родния си език. Двамата не оставят наследници. Проф. Веска Ночева умира година след свъртуса. Днес на нейно име в Сан Диего има фондация, която всяка година присъдява награди на жени, работещи в областа на фармацията. Ночев намира работа по специалността си, след което става главен инженер в компанията „Canadair LTD of Montreal“, специализирана в изработването на авиационни системи. Работата в Канадските авиолинии му открива през 1956 г. пътя

към САЩ.

В САЩ. В тази страна Иван Ночев разгърза невероятния си талант на ракетен конструктор. От 1957 до 1965 г. работи като главен инженер по проектите в авиокосмическия гигант „Дженерал дайнамикс корпорейшън“, където е концентриран елитът на ракетната инженерна мисъл и където се разработват най-новите самолети и ракетни системи за нудите на Пентагона и НАСА. През 1962 г. получава американско гражданство и приема името Джон. През с. г. доктор инж. Джон Ночев става учредител и съсобственик на фирма Lancea, специализирана в областа на изследванията за аерокосмически апарати. Много скоро тя завоюва членни позиции в американската и световната въздухоплавателна индустрия.

След като губят битката с руснаци за изстреляне на човек в Космоса, американците решават на всяка цена да потърсят реванш чрез своята програма за покоряване на Луната. Започва конструирането на знаменитата серия космически кораби „Аполо“ и ракетата носител „Сатурн“, създадена от Вернер фон Браун.

Първият вариант на кораба „Аполо 11“ е изстрелян на 26 февруари 1966 г., като е при воден с парашут в Атлантически океан. През същата година Съветският съюз осъществява меко кацане на Луната с междупланетната станция „Луна 9“, а „Луна 10“ става първият спътник. В САЩ удовляват усилния си, насочени към Лунната програма.

В гигантската надпревара за овладяване на Космоса е включен и Джон Ночев – в екипа от учени в Американската национална агенция за изследване на Космоса – НАСА.

Той е основният учен, който решава проблема с ракетните двигатели в мисията „Аполо 11“. **Уникалните двигатели.** Годината е 1969-а. „Аполо 11“ е първият пилотиран космически кораб на НАСА с екипаж Нийл Армстронг, Майкл Колинс и Едвин Олдрин. На 20 юли с. г. ракетата успешно е изстреляна и се приближува, а на 21 юли в 4 часа и 56 минути Нийл Армстронг става първият човек, стъпил на лунната повърхност. Той изрича думите: „Това е една малка крачка за стъпка, но огромна крачка за човечеството!“. Заслуга за този

триумф, с изумителната си авиоконструкторска мисъл, има и българинът Иван Ночев – главен проектант на уникатните ракетни двигатели за секретната програма „Аполо“. Той работи под ръководството на Вернер фон Браун и намира решение на сложен технически проблем. С изобретенията от него и екипа му двигатели на спускаемия космически апарат „Орел“ е осигурено плавно кацане на Луната, отласкане и излитане от лунната повърхност и успешно скочване с очакванията го в околулунната орбита космически кораб. Преди Ночев нито германците, нито руснаките, нито американците успяват да решат проблемите с прилиняването и излитането от Луната.

В САЩ.

Иван Ночев разгърза невероятния си талант на ракетен конструктор. От 1957 до 1965 г. работи като главен инженер по проектите в авиокосмическия гигант „Дженерал дайнамикс корпорейшън“, където е концентриран елитът на ракетната инженерна мисъл и където се разработват най-новите самолети и ракетни системи за нудите на Пентагона и НАСА. През 1962 г. получава американско гражданство и приема името Джон. През с. г. доктор инж. Джон Ночев става учредител и съсобственик на фирма Lancea, специализирана в областа на изследванията за аерокосмически апарати. Много скоро тя завоюва членни позиции в американската и световната въздухоплавателна индустрия.

След като губят битката с руснаци за изстреляне на човек в Космоса, американците решават на всяка цена да потърсят реванш чрез своята програма за покоряване на Луната. Започва конструирането на знаменитата серия космически кораби „Аполо“ и ракетата носител „Сатурн“, създадена от Вернер фон Браун. Първият вариант на кораба „Аполо 11“ е изстрелян на 26 февруари 1966 г., като е при воден с парашут в Атлантически океан. През същата година Съветският съюз осъществява меко кацане на Луната с междупланетната станция „Луна 9“, а „Луна 10“ става първият спътник. В САЩ удовляват усилния си, насочени към Лунната програма.

Цялото човечество следи съзата във дългото грандиозното събитие.

Името на българина е записано в свръхсекретната документация за създаването на спускаемия апарат на Луната. За разработката на ракетните двигатели и за огромните му заслуги към НАСА Американският конгрес награждава Джон Ночев с медал. Българинът намира признание за ум и труда си и придобива голяма слава. Научни институти по целия свят го канят на работа. Освен научна репутация и уважение, Джон Ночев успял да придобие и значително материалино благосъстояние. Семейството е собственик на курортно селище в Калифорния с 23 къщи, апартаменти в Сан Диего, вили в Швейцария и Франция и др.

Постигнатото му носи авторитет в американското общество. Бил личен приятел на губернатора на щата Калифорния Роналд Рейган, станал покъсно президент, на сенатора Бари Годуудър и на други видни личности.

Мечта за родината. Гениалният ракетен конструктор бил изключителен родолюбец. Той никога не забравил България. Сестра му Мария Ночева, рядко живяла и интелигентна жена, завършила земеделие в 1989 година през 2012 г., споделя, че брат ѝ често намирал поводи да се гордеет с български си произход пред свои американски колеги и прияте-

ли. С особена гордост разказвал, например, за календара на българите, най-старият в света – преди календара на майт, преди китайския, преди Юлианския и преди Григорианския. „А единотажната ми свидна къща е построена с пари, изплатени от Иван“, уточнявала Мария. Няколко пъти братът и сестрата се срещали в различни европейски градове, а през 80-те години разрешили на Мария да замине за Щатите. През 1977 г. лично началникът на МВР в Пловдив й връчил задграничния паспорт и я помолил да предаде на брат си, че е добре дошъл в родината си, където ще му бъдат оказани най-големи почести. Според някои, това ухажане на сестрата на големия изобретател било

свързано с желанието на редица институции, вкл. в Съветския съюз, която с особено внимание следили изявите му в САЩ, да го привлекат да работи за тях. В началото на 1991 г. Джон Ночев съобщава на сестра си Мария в Карлово, че възнамерява през май да си дойде в България. Мечтата му била да вложи средства и да превърне в колеж техникума, който навремето бил завършил, и така да се отблагодари на своите първи учители. Внезапно влошаване на здравословното му състояние обаче отсъства това пътуване.

Трима президенти със съдени глави пред българина. Няколко седмици преди определената за пътуването дата, на 13 март 1991 г., след кратко боледуване той умира в болницата в Коронадо, квартал на Сан Диего – Калифорния. Според близките му, страдал от астма – вероятната причината за смъртта му. Мемориалната служба се състои в Църквата на розите в града. На присъстващите на траурната церемония семействата предложила, вместо да купуват цветя, да направят дарение на болницата в Коронадо.

На погребението в Сан Диего присъстват трима американски президенти – Джими Картер, Роналд Рейган и Джордж Буш-старши, както и елитът на НАСА. И никој един български управляващ... Застанали един до друг, те свеждат глави в дълбок поклон пред Иван Ночев – българският гений, удивил света, като направил възможно кацането на Луната.

Мария Рашкова

Роналд Рейган и Джордж Буш-старши, както и елитът на НАСА. И никој един български управляващ... Застанали един до друг, те свеждат глави в дълбок поклон пред Иван Ночев – българският гений, удивил света, като направил възможно кацането на Луната.

Мария Рашкова

От изложбата в Карлово, 2003

не – миел улици, беял диви ягоди в покрайнините на града. Междувременно срещнал жена, която била прекрасна във всяко отношение. И се оженил за нея. Освен, че била красива, Веска Данчева, дъщеря на генерал, била и високообразована – завършила медицината

Издателски съвет: Николай Ибушев, Янко Запрянов, Цветан Шиков, Добрин Драгнев. **Редакколегия:** Юлия Младенова - гл. редактор, Първолета Петкова, Диана Нейчева, Мария Рашкова, Мария Пискова, Искра Буюклиева, Венко Юнаков. Със съдействието на КНСБ и КТ „Подкрепа“ в „Арсенал“АД.

За връзка с редакторите на „Трибуна Арсенал“: e-mail: tribuna.arsenal@gmail.com; Юлия Младенова: 0882 98 70 14, e-mail: julia_mladenova@abv.bg, Диана Нейчева, Мария Рашкова, Мария Пискова, Искра Буюклиева, Венко Юнаков, e-mail: diana_ramnaliieva@abv.bg; Мария Рашкова: 0882 98 70 12